

Література

1. Анистратенко В.В. Определитель гребнежаберных моллюсков (Gastropoda Pectinibranchia) фауны Украины. Часть 1. Морские и солоноватоводные / В.В. Анистратенко // Вестн. зоологии. – 1998. – Отд. выпуск (Supplement) N. 8. – С. 3-65.
2. Анистратенко О.Ю. Новые данные о фауне брюхоногих моллюсков Молочного лимана и прилегающей части Азовского моря / О.Ю. Анистратенко., Д.П. Литвиненко., В.В Анистратенко // Экология моря. – 2000. – Вып. 50. – С. 45-48.
3. Голиков А.Н. Класс брюхоногие моллюски – Gastropoda Cuvier, 1797 / А.Н Голиков., Я.И Старобогатов // Определитель фауны Черного и Азовского морей. – К.: Наук. думка, 1972. – Т. 3. – С. 65-166.
4. Милашевич К.О. Моллюски Черного и Азовского морей / К.О. Милашевич // Фауна России и сопредельных стран. Моллюски русских морей. – М., 1916. – Т. 1. – 312 с.
5. Мордохай-Болтовской Ф. Д. Каспийская фауна в Азово-Черноморском бассейне./ Ф.Д. Мордохай-Болтовской – М. – Л.: Изд-во АН СССР. – 1960. – 286 с.
6. Халиман И.А. Новые находки редких и малоизвестных брюхоногих моллюсков в Азовском море / И.А. Халиман // Вестн. зоологии. – 2001. – Т. 35. – N. 3. – С. 78.
7. Khaliman I. The population status of Cardiidae (Bivalvia) as a bioindicator for water quality in the north-western part of the Sea of Azov // EUREKA, Life sciences. – 2016. – No. 6. – P. 44-51.
8. Анистратенко В.В., Халиман И.А., Анистратенко О.Ю. Моллюски Утлюкского лимана (Азовское море): обзор видового состава с замечаниями по распространению и экологии // Зоологический журнал. – 2017. – Т. 96. – Вып. 2. – С. 144-152.

ХОРОЛОГІЯ ТА ОХОРОНА *SALVINIA NATANS* (L.) ALL. У КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Безсмертна О.О.^{2,3}, Яворівський Р.Л.¹, Фармега О.С.¹

¹ Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка

² Київський національний університет імені Тараса Шевченка

³ Ківерцівський національний природний парк «Цуманська пуца»

Сьогодні одним із найважливіших напрямків збереження біорізноманіття є вивчення еколого-біологічних особливостей поширення рідкісних та зникаючих видів. На сьогоднішній день вплив людини на екосистеми є дуже значним та часто призводить до негативних трансформацій навколишнього середовища. У результаті цього популяції багатьох видів рослин знаходяться у критичному стані. Тому одним із основних завдань у збереженні природних екосистем є вивчення лімітуючих екологічних факторів для рідкісних видів, стану їхніх популяцій та динаміки чисельності в межах природного ареалу чи його частин.

Сальвінія плаваюча (*Salvinia natans* (L.) All.) – однорічна

водна папороть, що в Україні занесена до Червоної книги зі статусом «неоцінений вид» [6]. Це означає, що на даний час відомости про її толерантність до різних екологічних чинників середовища, особливості поширення та сезонного розвитку, ценотичну приуроченість потребують уточнення та доповнення. Гідрофіт та гелофіт, розмножується спорами, а процес спороношення відбувається протягом серпня–вересня.

На території Київської області *Salvinia natans* (L.) All. часто трапляється на заплаві річки Дніпро по всій її довжині у місті Київ як на лівобережній, так і на правобережній частинах і є єдиною водною папороттю у ній.

Про знахідки сальвінії плаваючої у Києві відомо з багатьох джерел починаючи ще з XIX–першої половини XX ст. Зокрема, зазначалось, що вона знаходилась на околицях Дарниці, у східній крайній частині Києва між Броварами та Дарницею, у селі Микільська Слобідка та на Воскресенському масиві міста [1].

У попередні роки сальвінію плаваючу було зафіксовано у Києві на Оболонській заплаві, зокрема, в озері Лукове, поблизу затоки Верблюд, затоки Тартак та розташованої поблизу затоки Вовкувата; поодинокі особини фіксувалися також біля узбережжя Рибальського півострова [1].

Досить часто *Salvinia natans* (L.) All. трапляється і у водоймах лівобережної частини Дніпра, зокрема, поблизу стариць Десни ближче до основи Сваромського півострова, у затоках та озері поміж урочищ Городище та Моложі на території Троєщинської заплави, у Півкруглій затоці урочища Запісоччя (Північного), на озері Вигурівське Середнє, озері Малинівка, в урочищі Горбачиха поблизу Вужачкової затоки. Відомі знахідки також і в узбережжях та на протоках островів Муромець та Лопуховатий, звичайно досить багато особин, у гирлі річки Десенка (Чорторія), а тепер – і в затоці Чорторій. Суцільні зарості попороти виявлено на озерах Підбірна та Худо, що належать до Осокорківської заплави [1].

Сальвінію плаваючу також зафіксовано у Венеційській затоці, що між островом Малий Гідропарк та Венеціанський, у Рогоподібній затоці поблизу південного узбережжя Долобецького острова та в озерах Центральному, Бабиному (Труханів острів), поширена також у Галерній затоці, вздовж берегів півострова Гострий, фіксується поміж численних проток Жукового острова та біля берегів островів Козачий і Ольжин [2].

Досить часто у літературі з'являлися відомости про те, що сальвінія плаваюча поширена в північній частині острівного архіпелагу в Києві, зокрема, у заплавах Дикого острова поблизу розташованих до нього островів, біля островів Рославський та Покал та ще північніше, а також в озері Вербному, що на Оболоні [5].

Salvinia natans (L.) All. є досить поширеним видом також у річках Десна та Козинка, місцями утворюючи чисті угруповання

[3; 4].

Проте зазначимо, що у багатьох водоймах Дніпровської заплави ця водна папороть відсутня взагалі, а саме в озерах Радунка, Гнилуша, між озерами Малинівка та Радунка, в озерах Тельбін і Нижній Тельбін та ін. [5].

Отже, на території Київської області популяції *Salvinia natans* (L.) All. є чисельними, стійкими, але чисельність особин у зафіксованих місцезростаннях змінюється. Тому необхідно проводити подальші системні моніторингові дослідження стану популяцій *Salvinia natans* (L.) All. у вище зазначених водоймах та посилити заходи щодо охорони природних оселищ цього реліктового та червонокнижного виду флори України, котрий має важливе декоративне кормове та водоохоронне значення.

Література

1. Parnikoza I., Shevchenko M., Shevchenko N. Current state of rare plants populations of Muromets Island, Kyiv, Ukraine. Біологічні дослідження молодих вчених в Україні (Київ, 28-29 жовт. 2009 р.). Київ, 2009. С. 31-32.
2. Васильюк О., Богомаз М., Шевченко Н., Іноземцева Д., Плига А., Костюшин В., Коломицев Г. Знахідки рослин, занесених до Червоної книги України та Резолюції 4 Бернської конвенції, в існуючих і перспективних територіях природно-заповідного фонду Київської області та м. Києва. Знахідки рослин і грибів Червоної книги та Бернської конвенції (Резолюція 6). Київ-Чернівці : Друк Арт, 2019. Т.1. С. 122-136.
3. Дубина Д. В. Распространение, экология и ценология *Trapa natans* L. (Trapaaceae) на Украине. Ботанический журнал. 1982. № 67 (5). С. 659-667.
4. Дубровський Ю., Дубровська Л., Котенко А., Титар В., Цвелих О. Збереження островів околиць Києва як важливої складової Дніпровського екокоридору. Дніпровський екологічний коридор. 2008. С. 78-85.
5. Савицький О., Зуб Л. Рослинність водойм м. Києва. Український ботаничний журнал. 1999. № 56 (1). С. 267-275.
6. Червона книга України. Рослинний світ / За ред. Я. П. Дідуха. Київ : Глобалконсалтинг, 2009. С. 38.

БІОЛОГО-ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТРУТОВИХ ГРИБІВ ОКОЛИЦЬ С. БОЖКІВСЬКЕ (ПОЛТАВСЬКИЙ Р-Н) ТА ВИВЧЕННЯ ЇХ В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ «БІОЛОГІЯ»

Берданова В.І.

*Божківський ліцей (опорний заклад) Новоселівської сільської ради,
Полтавського району, Полтавської області, Україна*

Серед значного різноманіття живих організмів, що населяють різні біоценози земної кулі, важливе місце займають гриби, яких нараховується в теперішній час близько 70 тисяч видів і які зустрічаються у всіх середовищах існування: у ґрунті і воді, у